

Not: Eylül 2013'te yazılan bu yazıya ilişkin bir güncelleme notu yazının sonundadır.

Öncelikle belirteyim, bu blog boyunca sürdürdüğüm tüm tavrı burada da sürdüreceğim ve konu ile ilgili bir hüküm ortaya koyma cür'etinde bulunmayıp, sadece üzerinde hep beraber düşünmemiz için bazı mantıksal çıkarımlarda bulunacağım. Çünkü üzülerək görüyorum ki, bazı koca koca din adamlarımız bu konular etrafında hiç bütünsel düşünmeyip belirli meseleler etrafında bir kısır döngü halinde ilerleyip durmaktalar.

Sürekli "İslam bize sürekli akletmeyi buyurur" deyip duran bir kısım insanlara ise içimden "hadi söyleyin bakalım bana o zaman neyi aklettiniz bu güne kadar?" diye sorasım da gelmiyor değil...

Bu nevrotik girizgahtan sonra önce bir ayet ile başlamak istiyorum:

Nisa (4) – Ayet 3:

Eğer (kendileriyle evlendiğiniz takdir de) yetimlerin haklarına riayet edememekten korkarsanız beğendiğiniz (veya size helâl olan) kadınlardan ikişer, üçer, dörder alın. Haksızlık yapmaktan korkarsanız bir tane alın; yahut da sahip olduğunuz (cariyeler) ile yetinin. Bu, adaletten ayrılmamanız için en uygun olanıdır. (Diyanet Vakfı Meali)

NİSA 4/3. Eğer, velisi olduğunuz mal sahibi yetim kızlarla evlenmekle onlara haksızlık yapmaktan korkarsanız onlarla değil, hoşunuza giden başka kadınlarla iki, üç ve dörde kadar evlenebilirsiniz; şayet, aralarında adaletsizlik yapmaktan korkarsanız bir tane almalısınız veya sahip olduğunuz ile yetinmelisiniz. Doğru yoldan sapmamanız için en uygunu budur. (Diyanet İşleri Meali)

Ayeti böyle mealinden hem de parantezleri ile birlikte okuyunca neler anlıyoruz neler?

-Erkekler velisi olduğu yetim kızlarla evlenebilir..

-Haksızlık yapmaktan korkuyorsa, dörde kadar başka kadınlarla evlenebilir.

-Yine mi haksızlık yapmaktan korkuyorsunuz? O halde cariyelerinizle **YETİNİNİZ...**

Şimdi hemen çeviriyi mantık süzgecinden bir geçiriverelim:

Diyelim ki benim 8 tane cariyem var, herbiri de dünyalar güzeli siz deyin Victoria Secret güzelleri gibi falan... Bir de evde yetim bir kız çocuğu var...Gün geliyor şu kız çocuğuyla ben bir evlensem diyorum... Sonra karar veremiyorum, haksızlık yapmayayım en iyisi 4 tane kadın

alayım diyorsun... Yok bir türlü haksızlık yapmak vesvesesinden kurulamıyorsun, “eh diyorsun ne yapayım, benim Victoria Secret güzelleriyle YETİNEYİM bari...”

Bu nasıl yetinmek? Yetinmek????? Burada hata kod kelimesi : **YETİNMEK**

Bence çevirilerde sistematik bir hata olduğu konusunda hemen sinyal veriyor mantık....Eh o zaman araştırmamızı biraz derinleştirelim..Hemen bir önceki ayete bakalım:

Yetimlere mallarını verin, temizi pis olanla değişmeyin, onların mallarını kendi mallarınıza katarak (kendi malınızmış gibi) yemeyin; çünkü bu, büyük bir günahtır. (Diyanet Vakfı Meali)
Yetimlere mallarını verin, temizi verip murdarı almayın, onların mallarını kendi mallarınıza katarak yemeyin. Çünkü böyle yapmanız gerçekten büyük bir günahtır. (Suat Yıldırım çevirisi)

Evet.Önceki ayet yetimlerden bahsediyormuş... Yetim haklarından... O halde buradaki anahtar kelimemiz YETİM... Peki hemen dikkatimi çekti, neden 2. ayette yetim de sonraki ayette “yetim kızlar”?

İşte bu çeviriler beni oldukça huzursuz etti, kaldı ki 4/3. ayeti bu şekilde anlayıp uygulandığı tarihsel bir süreç de vardı...Bakın şu ana kadar herhangi bir Arapça gramer bilgisi gereksinimim olmadı...Yalnızca biraz muhakeme yaptım.. Şimdi biraz işin içine Arapça katalım.. Bakalım ayette geçen yetim = yetim kız mıymış?

“YETÂMÂ: “Nedîm ve nedâmâ” gibi yetîmin çoğuludur. Veya çoğulunun çoğuludur. “Yetîm” yalnız kalma mânâsına “yetem” den alınmıştır. Nitekim eşsiz inciye “dürr-i yetim” (sedefinde tek olan inci) denilir. İşte bu yalnız kalma mânâsı düşüncesi ile babası vefat etmiş olana yetim denilmiştir ki böyle yetim kalmağa da nın ötresi ile “yütm” denilir. Bundan dolayı, lügat bakımından bu ismin hakkı gerek küçüğe ve gerek büyüğe denilebilmesidir. Çünkü babadan yalnız kalma mânâsı kalıcıdır. Fakat örfe göre henüz kendini kurtaracak çağa ermemiş bulunanlara aittir. Bu yönden “yetim” kelimesi bir zayıflık ve özellikle akıl zayıflığı ve fikir noksanlığı mânâsı ile de ilgilidir. Ve bundan dolayı erginlikten sonra bile rüşdünü bulamayanlar üzerinde yetim ismi, lügat ve örf açısından kalıcı olabileceği gibi, kocasından yalnız kalan kadınlara da yetim denilir” (Elmalılı)

Not: Eylül 2013'te yazılan bu yazıya ilişkin bir güncelleme notu yazının sonundadır.

Demek ki, ayeti “yetim kızlar” hatta “velisi olduğunuz yetim kızlar” diye çevirmek zorunda değillermiş...

Ve sizce Arapça’da neden dul kadınlara yetim denmiş olabilir? Acaba çocuklarından dolayı olmasın? Başka bir deyişle çocukları olmayan dul kadınlara yetim denmiyor olmasın?

Şimdi söyler misiniz, hangi çeviri daha mantıklı? Yetim kızlar mı, yoksa kocası ölmüş dul kadınlar mı?

Bir de ayetin sonunda geçen cariyeye meselesine de girersek sonunda karşımıza bambaşka bir mesele çıkacak... Hazır olun... Muhtelif çevirilerde benim tespit edebildiğim şekilde tam 13 ila 15 kez kullanılan bu kelime orjinalinde hiç geçmiyor... Evet yanlış duymadınız böyle bir kelime yok...

Peki nereden çıktı bu cariyeye kelimesi çevirilerde? Genellikle “ma meleket eymanühüm” ifadesi çoğunlukla parantez içerisinde cariyeye olarak çevrilmiş. Türkçeye “sağ ellerinizin sahip oldukları” şeklinde çevrilen bu ifade çoğu çevirilerde doğrudan Kur’an’da hiç kullanılmayan bir kelime olan “cariye kelimesi ile anlamlandırılmış...

Arapça bilmediğimi blogumda “neden böyle bir blog” kısmında ifade ettim. Sadece Kur’an’ı yüzünden okumasını biliyorum. Yani kelimeleri rahatlıkla tanıyabiliyorum ve elimin altında da internet ve bilgisayar gibi bir imkan var.. Hangi kelime ne anlama geliyormuş, kökeni neymiş, ne anlamlarda kullanılagelmiş, bazen zor olsa da şükür bulabiliyorum...Şimdi size bir çeviri daha vereceğim. İbn Kesir çevirisi.Sonuna dikkat buyurunuz:

Eğer yetim kızların haklarını gözetemeyeceğinizden korkarsanız; size helal olan diğer kadınlardan ikişer, üçer ve dörder olmak üzere nikahlayın.Şayet aralarında adalet yapamayacağınızdan endişe ederseniz; o zaman, bir tane. Veya sağ ellerinizin sahip oldukları. Bu adaletten sapmamanıza daha uygundur.

Bakın bu çeviride Türkçe bağlaçlarla anlamlar katılmamış. Ve cariyeye kelimesi de kullanılmadan olduğu gibi alınmış. Bu haliyle ve cariyeye kelimesini unutarak bir daha okuyunuz...

Kur’an için asla “bu ayet kesin olarak bunu söyler” demek doğru değildir. Çünkü Kur’an her

zamana hitap eden çok katmanlı bir anlam yapısına sahiptir. Fakat alimler “bu ayetten kesinlikle böyle bir anlam çıkmaz, böyle anlamayın hata olur” demekle mükelleftirler.

Şimdi siz çevirileri okuyunca mantık kurallarına aykırığından şüphelendiğim hususlar fark etmem üzere yaptığım araştırmalar sonunda, bu ayeti benim nasılanladığımı sunacağım. Umarım alimlerimiz de bize bu ayeti asla nasıl anlamamız gerektiğini bize bildirirler.

Çocuk sahibi dul kadınların haklarını gözetemeyeceğinizden (çocuklarına karşı adil olabileceğinizden emin değil iseniz) korkuyorsanız, çocuk sahibi olmayan dul kadınlardan iki,üç ya da dört tanesiyle evlenebilirsiniz. Fakat hala haksızlık yapacağınıza dair korkunuz varsa bir tanesi ile evlenin. Ya da sağ ellerinizi sahip olduğuyla/aranızda zaten sözleşme olanla/yani nikahlı karınızla yetinin.

Ki bir önceki ayette Allah bizi yetimlerin (burada çocuk da olabilir, anneleri de) haklarını korumamız için bizi sert bir şekilde uyarıyor ve muhtemelen bazı olağan üstü dönemlerde (erkek nüfusunun azaldığı ve dul kadın sayısının arttığı savaş dönemleri gibi) yetimleri nasıl koruyacağımıza dair bize ölçüler veriyor.

Evet. Ben incelemelerim sonunda nasıl anladığımı yazdım.

Şimdi umarım din adamlarımız da bize ayeti asla nasıl anlamamız gerektiği hususunda bir açıklık getirirler...

Güncelleme (16.03.2015)

Bu yazıyı bugün yazmış olsam, Nisa 4’ün başındaki “yetama” kelimesini anlamak için yukarıda paylaşmış olduğum “Elmalılı Hamdi Yazır”a ait “kocasından yalnız kalan kadınlara da yetim denilir” bilgisinin sağlamasını Kurandan bulmadan bu bilgiyi paylaşmazdım. Çünkü bir meseleyi anlamak için Kurandan bir delilini bulmadan dışarıdan bir bilgi getirip bunu anlamın üstüne giydirmek bugün itibari ile bana çelişkili bir tutum olarak gözüküyor.

Zaten bugün itibari ile ayetin bu kısmını anlamak için böyle bir arayışa gerek duymuyorum. Zira o gün anlamadığım bir hususu bugün anlıyorum:

Nisa 3: Yetimlere (YETAMA) mallarını verin ve iyisinin yerine kötüsünü koyup değiştirmeyin ve onların mallarını, kendi mallarınıza katıp yemeyin; çünkü bu, pek büyük bir suçtur.

NİSA 4: Yetimler (YETAMA) hakkında adaletli davranmamaktan korkuyorsanız uygun gördüğünüz kadınlarla.....

Bir önceki ayetin bağlamında Nisa 4'ün başında YETİMLER'den bahsedilmeye devam ediliyor. Zaten ayetin devamında “nikahlanın kadınlarla” ifadesi var. Yetimler ile nikahlanmak söz konusu bile değil. Ben yazmaya utanıyorum; bunu çevirilere hiç düşünmeden koymaya utanmamışlar!

Ayetin devamındaki “çok eşle evlilik” konusunda başka bir yazı yazmayı planlıyorum inşallah.

Bu konuda güzel bir yazı için

Bu yazı da konu ile ilgili :

[Kur'an Çevirilerinde Cariye](#)

•

[vemâ meleket eymânukum...](#)

•

[Kuran çevirileri arasındaki farklılıkları inceleyerek çözüme gitme : Bakara 221 ve cariye meselesi](#)

•

[Nur Suresi Ayet 58 ve 59 çerçevesinde İslam'da cariye konusuna devam...](#)